

POLSKIE
STOWARZYSZENIE
OPIEKI DOMOWEJ
polskaopieka.eu

29 LISTOPADA 2024

WSPÓLNE STANOWISKO POLSKIEGO STOWARZYSZENIA OPIEKI DOMOWEJ ORAZ KRAJOWEJ IZBY DOMÓW OPIEKI W SPRAWIE PROJEKTU USTAWY O WARUNKACH DOPUSZCZALNOŚCI POWIERZANIA PRACY CUDZOZIEMCOM NA TERYTORIUM RP

W imieniu naszego środowiska wyrażamy głębokie zaniepokojenie w związku z przygotowanym przez Ministrę Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projektem *ustawy o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*¹, który w zamierzeniu ma chronić cudzoziemców przed wyzyskiem, a w rzeczywistości zdelegalizuje pracę tysięcy opiekunów domowych i instytucjonalnych, a ich podopiecznych pozbawi dostępu długoterminowej opieki. Konsekwencje uderzą przede wszystkim w młode, aktywne zawodowo Polki.

Dostępna i przystępna cenowo długoterminowa opieka domowa i instytucjonalna odgrywa w Polsce **ważną rolę społeczną i gospodarczą**. Przyczynia się do zapewnienia osobom potrzebującym opieki godnego życia i dobrostanu oraz do ochrony ich praw podstawowych, z uwzględnieniem możliwości wyboru najlepszej formy opieki dostosowanej do sytuacji podopiecznych.

Według danych Komisji Europejskiej, pomimo wyraźnych korzyści płynących z usług opieki domowej, usługi te nadal **dla wielu osób nie są przystępne cenowo, dostępne ani osiągalne**². Prawie połowa osób w wieku 65 lat lub starszych, które potrzebują opieki długoterminowej, ma niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki osobistej lub czynności domowych. Podobnie rzecz się ma w przypadku opieki

¹ Projekt ustawy o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (projekt z dnia 14.08.2024 r.): <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12385455/katalog/13060155#13060155>.

² Por. Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie europejskiej strategii w dziedzinie opieki [COM(2022) 440 final], [tzw. „Europejska strategia opieki”], s. 2 i następane.

instytucjonalnej, na którą wciąż rośnie zapotrzebowanie.

W Polsce brakuje obecnie około 20 tysięcy opiekunów, a liczba ta będzie w najbliższych latach znacząco wzrastać. Według obecnych szacunków, co najmniej **pół miliona osób w Polsce wymaga zaś świadczeń opieki długoterminowej**³ i ta liczba rośnie. Według założeń projektu ustawy o bonie senioralnym do realizacji usług w zakresie tego bonu **konieczne będzie zatrudnienie 47,3 tys. osób w 2026 r., a do 2035 r. liczba ta wzrośnie do ok. 100 tys. osób**⁴. W związku z tym **dostęp do wykwalifikowanego personelu opiekuńczego spoza UE jest dla branży opieki niezbędny**. Szacujemy, że już dzisiaj **aż 68% opiekunów domowych w Polsce to obywatele państw trzecich** i spodziewamy się, że ten odsetek będzie szybko wzrastał. Również opieka instytucjonalna w coraz większym zakresie opiera się na opiekunach z państw trzecich.

Brak dostępu do usług długoterminowej opieki domowej i instytucjonalnej będzie miał **nieproporcjonalny wpływ na kobiety**, ponieważ obowiązki w zakresie opieki dodatkowej lub nieformalnej nadal spoczywają głównie na nich, co **negatywnie wpłynie na równowagę między ich życiem zawodowym a prywatnym** oraz na możliwości podejmowania przez nie pracy zarobkowej. Doprowadzi to do długotrwałej nieobecności Polek w pracy w związku z urlopem ze względów rodzinnych, do **skracania ich czasu pracy i do wcześniejszego wycofywania się przez nie z rynku pracy**. W przypadku wielu kobiet będzie to skutkowało **ograniczonymi możliwościami rozwoju kariery oraz wynagrodzeniami i emeryturami na poziomie znacznie niższym niż te, które otrzymują ich rówieśnicy płci męskiej**. Ponieważ kobiety przeciętnie żyją dłużej niż mężczyźni, lecz rzadziej w dobrym zdrowiu, potrzebują również bardziej intensywnej opieki długoterminowej i przez dłuższy czas. Często jednak nie stać ich na taką opiekę z powodu nierówności płci skutkującej zróżnicowaniem wynagrodzenia i emerytur na przestrzeni całego życia.

Postulowany przez resort pracy w projekcie Ustawy **zamiar zaprzestania wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemcom zatrudnionym na podstawie umów cywilnoprawnych** wywołał wśród polskich firm oferujących długoterminową opiekę domową i instytucjonalną **ogromny niepokój**, ponieważ wprowadzenie tego prawa dla większości z nich oznaczać będzie **zakończenie działalności, a w przypadku domów opieki – znaczne jej ograniczenie**.

Należy zwrócić uwagę, że opieka domowa nad osobami starszymi do niedawna tradycyjnie funkcjonowała wyłącznie w szarej strefie. Korzystanie z legalnych usług opieki domowej przez klientów nadal postrzegane jest jako przywilej zarezerwowany dla najbogatszych, co wynika z faktu, że rodziny osób wymagających opieki nie otrzymują wystarczającego wsparcia finansowego od państwa, które pomogłoby im pokryć koszty opieki domowej, więc często na własną rękę poszukują kogokolwiek, kto

³ Por. Przegląd strategiczny systemu opieki długoterminowej w Polsce, Bank Światowy, czerwiec 2024 r. s.154-155.

⁴ Ocena skutków regulacji projektu ustawy o bonie senioralnym z dnia 10.10.2024 r.; numer w Wykazie Prac Legislacyjnych i Programowych Rady Ministrów UA3, s. 9.

POLSKIE
STOWARZYSZENIE
OPIEKI DOMOWEJ
polskaopieka.eu

podejmie się tej pracy na czarno. W rezultacie **polskie firmy opiekuńcze, aby pozostać konkurencyjne muszą działać na bardzo niskich marżach**, a mimo to już obecnie z trudem konkurują z szarą strefą. W tych okolicznościach **przekonanie, że jakkolwiek polska rodzina lub firma opiekuńcza weźmie na siebie koszt zatrudnienia opiekuna domowego na umowę o pracę jest utopią**.

Niezależnie od powyższego, **zastosowanie umowy o pracę przy zatrudnianiu opiekunów domowych jest obiektywnie niemożliwe** z uwagi na specyficzny charakter tej pracy, która polega na wzięciu odpowiedzialności za zdrowie i życie podopiecznego w jego własnym domu, często przez całą dobę. W tych okolicznościach **niemożliwe jest zrealizowanie kluczowych elementów warunkujących istnienie stosunku pracy**.

Projektodawca potwierdził to zwalniając z obowiązku świadczenia pracy na podstawie stosunku pracy cudzoziemskich opiekunów młodszych dzieci. W wersji projektu z 26 września 2024 r. wpisał bowiem do projektu **autopoprawkę**, w ramach której dopuszczono **możliwość zatrudniania na podstawie umowy cywilnoprawnej opiekunki-cudzoziemki niemowląt i dzieci do 3 lat**. Jednocześnie nadal pozostawiono wymóg, aby pracujący w tych samych okolicznościach i zawodzie opiekunowie dzieci powyżej 3 lat oraz inni opiekunowie osób niesamodzielnych ze względu na niepełnosprawność, wiek lub stan zdrowia musieli być zatrudniani wyłącznie w oparciu o stosunek pracy.

Stosunek pracy nie jest odpowiednią formą zatrudniania opiekunów, gdyż **nie ma możliwości realizacji tzw. kierownictwa pracodawcy** (podporządkowania pracowniczego) z uwagi na wykonywanie czynności opiekuńczych w domu podopiecznego, który jednocześnie jest miejscem zamieszkania opiekuna, jak również ze względu na specyficzny charakter czynności opiekuńczych (np. wspólne oglądanie telewizji). Z tego powodu firmy opiekuńcze nie mają możliwości wywiązać się z obowiązków pracodawcy. **Niewykonalne jest zapewnienie przerw dobowych i weekendowych** (właśnie z uwagi na specyficzny charakter czynności opiekuńczych).

Nawet gdyby przyjąć, że nie ma obiektywnych przeszkód, aby z opiekunami domowymi zawierać umowy o pracę, to **koszty takiej usługi byłyby niewyobrażalnie wysokie**. Przykładowo, według niemieckiego stowarzyszenia firm opiekuńczych (VHBP), miesięczny koszt całodobowej opieki domowej przy zastosowaniu przepisów niemieckiego prawa pracy - które jest dużo bardziej elastyczne niż polski Kodeks Pracy - wyniósłby co najmniej **11 000 EUR**, czyli trzykrotnie więcej niż obecnie.

W Polsce zapewnienie całodobowej opieki domowej nad jedną osobą niesamodzielną wymagałoby zatrudnienia na podstawie stosunku pracy **4,6 osoby** w przeliczeniu na pełne etaty, co przy założeniu **wynagrodzenia na poziomie płacy minimalnej** stanowiłoby koszt **23 830 zł miesięcznie*** pomijając dodatkowy koszt zakwaterowania osób nie wykonujących pracy w danym momencie.

POLSKIE
STOWARZYSZENIE
OPIEKI DOMOWEJ
polskaopieka.eu

W okolicznościach, gdy ogromne zapotrzebowanie na długoterminową opiekę domową nie będzie mogło być zaspokojone w sposób zgodny z prawem, paradoksalnie doprowadziłoby to do sytuacji, że **opiekunowie i ich podopieczni staną się bardziej narażeni na wyzysk i nadużycia, a nawet przestępstwa handlu ludźmi**. Ponadto wielu opiekunów, którzy nie zdecydują się pracować w Polsce „na czarno”, wyjechałoby do innych państw UE. Chociażby do Niemiec, gdzie każdy opiekun osób starszych jest przyjmowany z otwartymi rękami.

Opieka w domach opieki wymaga natomiast zapewnienia **całodobowej opieki na odpowiednio wysokim poziomie przy uwzględnieniu interesów i oczekiwań opiekunów**, którzy często łączą zatrudnienie w opiece instytucjonalnej z innymi obowiązkami lub są zatrudnieni jednocześnie w wielu miejscach. Dodatkowe wyzwania związane z zwolnieniami lekarskimi i fluktuacją personelu wymagają możliwości elastycznego planowania grafików i dyżurów, co jest **charakterystyczne dla wszystkich usług związanych z ochroną zdrowia**. W tych okolicznościach zatrudnienie personelu opiekuńczego na zasadach kodeksu pracy jest obiektywnie niewykonalne.

Jeśli proponowane przez Ministerstwo przepisy wejdą w życie, firmy **opiekuńcze i domy opieki z dnia na dzień stracą dostęp do wykwalifikowanego personelu opiekuńczego**, co zmusi je do ograniczenia lub zakończenia działalności. Skutkiem będzie załamanie się systemu opieki senioralnej oraz eksplozji nadużyć, jak również wyjazdu z Polski personelu opiekuńczego z państw trzecich. **Polska opieka domowa ponownie znajdzie się wyłącznie w szarej strefie, a opieka instytucjonalna stanie się niewydolna.**

Wówczas wieloletnie starania naszego środowiska o zapewnienie opiekunom lepszych warunków pracy, a podopiecznym odpowiednich standardów opieki domowej i instytucjonalnej, zostaną zaprzepaszczone. Dlatego **nie wolno nam dopuścić do tego, aby branża długoterminowej opieki domowej w Polsce stała się przypadkową ofiarą walki z nadużyciami w branżach, które nie mają nic wspólnego z ochroną zdrowia, a w szczególności nic wspólnego z opieką domową i instytucjonalną nad osobami starszymi.**

Przewodnicząca
Polskiego Stowarzyszenia
Opieki Domowej

Ada Zaorska

Wiceprzewodnicząca
Polskiego Stowarzyszenia
Opieki Domowej

dr Karolina Ziemianin

Prezes
Krajowej Izby Domów Opieki
KIDO

dr Andrzej Lejczak